

HUMMERHYTTERNE VED HORNEKS ODDE

Velkommen til den ene af de to tilbageværende hummerhytter

I slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet blev der bygget mindst 8 små hytter i dette område. Hytterne blev bygget af det der kunne indsamles på stedet, nemlig sten, drivtømmer, ler og tang. Indretningen bestod af et par simple køjer og nogle ilanddrevne fiskekasser til at sidde på, men det vigtigste var en kakkelovn og en kaffekedel. Hytterne fungerede som opholdssted for de folk som samlede omkring Horneks til blandt andet hummerfiskeri hver sommer.

Hytten du står i nu, har tilhørt Hans Pedersen (1895-1983), den sidste aktive hummerfisker. Vi er så heldige, at Hans har skrevet og fortalt om livet ved Horneks, og derfor kan du læse lidt om hvad han har oplevet, hvis du kigger dig omkring herinde. Det har ikke været kedeligt at tilbringe sommeren ved Horneks. Sæt dig til rette ved bordet og lyt til en sømandsvise - så får du nok en fornemmelse af hvordan de har haft det. Hvis du besøger den anden hummerhytte som ligger lidt øst herfra, kan du lære mere om fiskernes arbejde.

HYTTEN VAR TRANG MEN HORISONTEN VID

Det var trangt i hummerhytterne, men der var plads til alle. Om foråret når der blev fisket stedbider, var der mange folk ved Horneks, men flere af dem havde ingen hytte at krybe ind i, når det blev koldt. Så stuede man sig sammen i de hytter der var. Mange af fiskerne havde tidligere sejlet langfart, og derfor kunne de en masse fantastiske historier fra de syv verdenshave. Som Hans Pedersen har fortalt: "Jeg skal love for, at der var liv og glade dage; det den ene ikke kunne fortælle, det kunne den anden, for det var folk der havde været vidt omkring i verden. Sproget var ikke af det her yndige, der har så mild en klang, men det var frisk, det var ram og salt som havet i kulingsvejr". Synge kunne de også, især Hans' gode ven Johannes kunne give et par numre, selvfølgelig mest sømandsviser.

Scan QR-koden og hør visen "Jeg kom forleden hjem fra langfart", som Johannes plejede at synge om aftenen.

Optagelsen er venligst stillet til rådighed af Dansk Folkemindsamling, Det Kgl. Bibliotek

Hans fortæller: "Hytten var trang, men horisonten vid sådan en aften omkring den lille lampe eller en ravstumps røde flamme. Vi unge lyttede til oplevelser fra alle jordens egne: Middelhavet, Rio, Kap Horn, Island, Grønland, alle pladser på Nord- og Østersøen. Gamle Peder Balthser Steffensen havde mest sejlet med store norske sejlskibe på Afrika og Ostindien. Svend Strøm og Karl Gotfred havde været meget på havkalfiskeri* ved Island. (...) Når vi unge efter sådan en aften kravlede til køjs, restede vore drømme ikke stof at tumle med."

HANS PEDERSEN

Hans Pedersen kom ved Horneks allerede som barn, i selskab med faren. Hans forældre prøvede at overtale ham til at læse videre efter skolen, men han ville ud at sejle. Som helt ung kom han ud og sejle med skibet Fox, som gik i kystfart i Nordgrønland, men det var ikke helt som han havde forestillet sig. Han var kahytsdreng, og tilbragte tiden i det lumre pantry (skibskøkken) med at vaske op, hvis ikke han slingrede søsyg rundt med forstærkninger til besætningen. "Min forgænger i stillingen som kahytsdreng var også fra Læsø, og han havde ry over det meste af øen for sin vitalitet. Det fandt jeg også spor af, for der var kun tre kopper tilbage, den ene uden hank, og så var der 3-4 tallerkener, hvoraf den ene var en arret kriger; jeg kunne kikke gennem bunden af den" har Hans fortalt. Hvordan besætningen klarede sig med den smule service, er ikke godt at vide. Senere kom Hans tilbage til Læsø og fiskede igen ved Horneks med vennerne Anton og Johannes. Det var en fast regel at de skulle bage pandekager om aftenen, når de var i hummerhytten.

Hans fortæller: "Vi var jægere alle tre, så det var et rigtig vildmandsliv vi førte med jagt og fiskeri, og når vi kom hjem til hytten om aftenen og fik den lille lampe tændt og fyret op i kaminen, så gik praten lystigt, om jagt, fiskeri, piger, søfart, pandekager. Vi drillede hinanden, vi gjorde nar af skippere og styrmænd vi havde haft med at gøre, vi fortalte oplevelser, vi selv havde været med til, eller hørt andre fortælle om".

Vil du vide mere om datidens søfart og fiskeri? Besøg Museumshuset i Byrum hvor du kan se udstillingen 'Læsømanden og havet'. Adressen er Byrum Hovedgade 68.

De unge mænd stikker til søs. 1916.
Bagerst til højre står Hans Pedersen.

WOLLE BAK

Wolle Bak kommer man ikke uden om, når man skal fortælle hummerhytternes historie. Wolle blev født i København omkring år 1900. Det var små kår, og Wolle var lille, tynd og altid sulten. Da det blev for svært for moren at beholde ham, sendte hun ham hjem til den strenge bedstemor på Læsø. Som ung boede han en periode i en hestestald ved Vesterø havn, men nogle gange når det var rigtig koldt fik han lov at sove på risten ved fyret om bord på færgen. Efter en uenighed med folkene fra færgen flyttede han ind i en af hummerhytterne ved Horneks, hvor han levede af det han kunne fiske og samle. Læsø Kommune prøvede at lave en ordning til ham om lidt penge og en seng at sove i, men det havde ingen interesse. Wolle ville ikke være til besvær.

Under Anden Verdenskrig kom en mand fra modstandsbevægelsen til Læsø, for at finde nogen der kunne hjælpe med at sejle flygtninge til Sverige. Om Wolle har han senere skrevet: "Vi kom i forbindelse med en original, der levede som eneboer på stranden på Læsø. Han havde fisket og sejlet, og hvad bedre var, han var villig til at sejle for os". Wolle Bak sejlede i omegnen af 100 flygtninge til Sverige i 1943, og for det meste gik det godt, selvom han en enkelt gang i tæt tåge tog fejl af deres position og fik sat passagererne af på et øde skær ud for Sveriges kyst.

Wolle endte sine dage som klunser i Aalborg, og dermed blev der sat punktum for et helt særligt liv.

HUMMERHYTTERNE VED HORNEKS ODDE

Velkommen til den ene af de to tilbageværende hummerhytter

I slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet blev der bygget mindst 8 små hytter i dette område. Hytterne blev bygget af det der kunne indsamles på stedet, nemlig sten, drivtømmer, ler og tang. Indretningen bestod af et par simple køjer og nogle ilanddrevne fiskekasser til at sidde på, men det vigtigste var en kakkelovn og en kaffekedel. Hytterne fungerede som opholdssted, for de mange som samledes omkring Horneks for at fiske hver sommer. Fiskerne boede for langt væk, til at de kunne gå hjem hver aften og sove. I stedet tilbragte de det meste af ugen ved Horneks og var kun hjemme om søndagen.

Den vigtigste fangst ved Horneks var hummer, for det er en fin delikatesse og kunne dengang sælges for en god pris til 'Vendsyssel Fiskeexport' i Frederikshavn. Den sorte hummer (*Homarus gammarus*), ikke at forveksle med jomfruhummer, bor i huler som de graver i havbunden. Hvis de møder hinanden uden for parringssæsonen, er der stor risiko for at den ene spiser den anden. Derudover lever de af muslinger, snegle, fisk og ådsler, men de er særligt glade for søpindsvin og søstjerner. Hummeren vokser langsomt, og er fangstmoden når den er 6-7 år, mens den først er kønsmoden i en alder af 7-8 år. Den største hummer der er fanget i Danmark, vejede 5,6 kg og var 72 cm lang. Den største hummer nogensinde, blev hevet op ved Canada i 1977. Den vejede over 20 kg og mentes at være mere end 100 år gammel. Hummeren er som regel blåsort, men den kan også være lilla eller lyseblå. Den bliver først rød når den koges.

HUMMERFISKERI

Den sorte hummer lever på 4-30 meter dybt vand, og hvis du ser hvor lavvandet her er ved Horneks, kan du forstå at fiskerne måtte et stykke ud for at få fat i dem. Oftest roede de ud i en såkaldt kåg - en fladbundet jolle uden sejl. Nogle af fiskerne havde dog sejlbåde, som den du ser på billedet til venstre. Til at fange hummerne brugte man tejner, som man sænkede ned på havbunden. En hummertejne er en fælde som ligner en aflang kasse med net indeni. Nettet gør at hummeren kan komme ind, men ikke ud. Inde i tejen satte man et stykke fladfisk som lokkemad. De hummere der blev fanget, var ikke til fiskernes egen husholdning. De blev bundet på en line og sunket ned på havbunden igen, indtil man havde nok til at gå til Vesterø og sende dem med færgen. Fiskerne måtte op klokken 3 om natten, for at nå til havnen i tide til at sende hummerne afsted med morgenfærgen. Så fik de sig også en snak med folkene på havnen, men hvis nogen spurgte dem til fangsten, ville de nødig svare. Den største og flotteste hummer skulle helst ligge øverst i kassen og give et godt indtryk af fangsten. På en sæson kunne fiskerne tjene omkring 125 kr. hver.

Hummertejner

